

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.
За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф. на по године 3 ф. на четврт
године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње
20 фран. у алату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата плаће се чаштаном
успутницом непосредно админи-
страцији „Гл. Црног.“ на Цетиње,
или отпраћивши поштом на
коју драго пошту: у коме је на-
ручнице, може се преплатити
код г. *Петра Рамадиновића*, кнаж.
при. агента у Котор а Дониен се
шпиљу уреднишћу. Руконис се
не враћају.

За огласе плаћа се: за
сваку ријеч или на број од пет
цара по 3 новчића за први
пут, а за сваки даљи пут по 2
новчића.

ВЕСЕЉЕ КЊАЖЕВСКЕ КУЋЕ

Срећно вјенчање Њезине
Свјетлости Књагинице Ане са
Његовом Свјетлости Књазом
Францом Јосифом Батенбершки-
јем биће овдје у идући уторак.

Његова Свјетлост Књаз
Франц Јосиф Батенбершки до-
лази данас на Цетиње са Њихо-
вијем Царскијем Височанствима
Великијем Књазом Петром, Ве-
ликом Књагињом Милицом, Кња-
зом Ђорђем Романовскијем, Вој-
водом Лајхтембершкијем, Кња-
гињом Станом Романовском, Вој-
поткињом Лајхтембершком, и с
Његовом Свјетлости Књазом
Петром Карађорђевићем.

Његово Височанство Госпо-
дар пошао је на Његуше, да
срете своје миле шћери и зетове.

Његово Величанство Цар
Никола послао је на ово фаме-
лијарно весеље Књажевске Куће
г. Аргиропула као извајредног
свога посланика и опуномоћеног
министра да га заступа, а Њезино
Величанство Инглеска Краљица
Викторија повисила је г. Келедија,
свог досадањег отпраћника по-
слова при нашем Двору, на степен
министра, и опуномоћила га да
је заступа овом приликом.

Његово Величанство Султан
Абдул-Хамид пиље једног свог
адјутанта са аутографскијем пи-
смом Његовом Височанству Го-
сподару.

А сва Црна Гора у најчвр-
пћој оданости подноси Узвише-
нијем Родитељима. Њиховијем
Височанствима Господару Књазу
и Књагињи, најердачнија чести-
тања, молећи се Богу да Им
ово весеље срећно буде!

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ

— Његова Свјетлост Књаз
Франц Јосиф Батенбершки, Њихова
Царска Височанства Велики Књаз
Петар, Велика Књагинја Милица, Књаз
Ђорђе Романовски, Књагинја Стане
Романовска и Његова Свјетлост Књаз
Петар Карађорђевић са својом дје-
цом Њ. Њ. С. С. Књагињом Јеле-
ном и Књажевићима Ђорђем и Алек-
сандром стигли су на Цетиње да-
нас у 5 и по послје подна са прат-
њом. У првијема колима био је Ње-
гово Височанство Господар са Њего-
вом Свјетлости Књазом Батенбер-
шкијем, на су сlijедила кола са
осталијем Високијем особама. Варош
је била искривена заставама и пуна
главна улица народа по трогоарима и
пјача. Пред Двором је била упарађена
почасна чета са музиком. Ту су били
великодостојници у пуној парадн. Ви-
соке особе стигле су уз грукане топова,
звонење звова, бурно клицање народа
и звукове њемачке химне војене музи-
ке. Његово Височанство Књаз Данил
и Његова Свјетлост Књаз Мирко до-
чекали су своје Узвишене зетове и
сестре у загрљају. Док је Његова
Свјетлост Књаз Батенбершки са
Његовијем Височанством Господаром
прегледао почасну чету, Њезино Висо-
чанство Књагинја Милица, која је
чекала на вратима Двора, стрчала је
низ степенице у загрљај својих ми-
лијех шћери и зетова, који су се љу-
били и грљили са својом милот браћом
младијем Књажевима. То позорје ма-
теринске, сестринске и братске љубави

морало је свакога дирнути. Њихова
Царска Височанства љубазно су се
руковали и са многијем нашијема
великодостојницима. Па су сви ушли
у Двор, гдје је било узајамно пре-
стављање. Иза тога опет уз свирање
музике и клицање народа Његово
Височанство Господар и Његово Висо-
чанство Књаз Данило одпратали су
Његову Свјетлост Књаза Батенбер-
шког и Њихова Царска Височанства
Великог Књаза Петра и Велику Кња-
гињу Милицу у Наследников Дворац.

— Његово Величанство Алекса-
ндар I, Краљ Србије, обдарно је Ње-
гову Свјетлост Књаза Мирка *првијем*
степеном Бијелог Орла, који су доби-
ли, као што смо већ рекли у опису
свечаности, још госп. војвода Божо
Петровић и г. војвода Петар Вукотић.

Његово Величанство изволило је
даље одликовати Њихова Високопре-
освештенства Митрополите г. Митро-
фана и г. Хадн Сава, Пресвјетлог г.
Ариџибекуна Милиновића, г. Муфтију
Мустафу-Хијам и г. Јована Сунде-
чића почасног секретара Њ. В. Госпо-
дара, *првијем степенем реда Св. Саве*;
гђицу Софију Петровну, начелницу
дјевојачког институту *трећим степенем*
истог реда; гђицу Марију Алексан-
дровну помоћницу начелнице дјев. инсти-
тута *четвртим степенем истог реда*; г. Крета
Матановића *Цет. протопрез*; и г. про-
тођакона Ф. Радичевића, скар. Митро-
полије *III-ијем степенем истог реда*;
г. Слава Рамадиновића и г. Јова По-
повића, секретаре министарства ино-
странијех дјела; г. Мила Ковачевића
професора; г. Мила Татара професора
и г. Ф. Вимера, капелника војене му-
зике, *IV-ијем степенем истог реда*.

Његово Величанство изволило је
одликовати *првијем степенем Такоског*
реда: г. Никита Матановића министар
финанције, г. Слава Ђурковића I-ог
адјутанта Њ. В. Господара, г. вој. Шака
Петровића, и г. вој. Ђура Церовића
пресјед. В. Суда; *II степенем истог*

реда: г. Миша Поповића I-ог адјутанта
Њ. В. Књаза Наследника, г. Марка
Петровића управ. Приморске Нахије,
и г. Баја Гардашенића управ. Вароши
Цетиња; *III степенем истог реда*: г.
Ника Пејановића адјутанта Њ. В. Књаза
Наследника, г. Шиша Поповића, упр.
поште и телеграфа, г. Зенил-бега окр.
капетана Барског, г. Вука Вулетина,
пресјед. општине Цетињске, г. команд.
Мила Мартиновића скар. мин. војног,
г. дра Петра Миланића упр. бојнице
„Данило I-ви“, г. Марка Ђукаповића
упр. грађевина, г. командира Мехмед-
бга Ресулбековића, и г. Захарију упр.
лука и помор. здравствениости; *II-ијем*
степенем истог реда: г. Јована Пламенца
команд. артиљерије, г. ком. Ива Пла-
менца, г. ком. Ива Поваковића, г. ком.
Мила Ђурашковића, г. подком. Анта
Шкутића, г. капетана Милоша Радо-
вића, г. кап. Ива Ђуриновића, г. кап.
Милутина Николића, г. Андрију Радо-
вића вој. инжењера г. г. поручике:
Павла Пламенца, Николу Митровића,
А. Милачића, С. Јовићевића, Јова Бе-
љира, Радомира Вепновића, Милутина
Вучићића, Томаша Павловића, Данила
Гатала, Јашу Сенадовића, г. дра Но-
вицу Ковачевића вој. лекара, г. оф.
перјаначког Андрију Јовићевића, г.
Марка Газиводе, припорног официра,
г. Ђура М. Мартиновића официра, г.
Јевта Петковића скар. мин. унутраш.
дјела, и г. Александра Замбелу кап.
луке Улцињске; и *I степенем истог ре-
да*: г. Тома Мартиновића упр. Двора,
г. Сава Радловића скар. управе на-
рошн Цетиња, г. Мила Баровића,
члана негив. општине, г. Илију Мјај-
ловића подкап. лучког, и г. Мартина
Поповића.

ЦЕТИЊЕ, 2 маја.

Посредовање велесили, предложено
грофом Мурајевим, обуставља грчко-
турски рат, који смо пратили најживи-
лијем учешћем.

Л И С Т А К „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

ДОБРОДОШЛИЦА

О ПОСЈЕТИ

ЊЕГОВОГА ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА

АЛЕКСАНДРА I.

ЊЕГОВОМУ ВИСОЧАНСТВУ КЊАЗУ

НИКОЛИ I.

НА БУРГЕВ-ДАП

1897.

Добро доша', славни Краљу!
Славног брата да походиш,
Да му врнеш загрљаје,
Да се с њиме тврђе сродниш!...
Добро доша' међу нас:
У слози је Србу снага!...

Дивно ли је погледати...
Српског рода два Владара,
Да се љубе и милују
С пуном груди светог жара;
С пуном вјером, да ће Бог
Дароват им Духа свог.

Који ће их осјенити
И узвисит недогадно:
Да им свако за род дјело
Буде сретно и напредно...
Хоће Господ све им дат,
Да ка' сунца буду сјат!...

Ка' два сунца — српска сунца,
На српскога неба своду:
Да огрију и охрабре
Челик њедра српског роду,
Који чека да му тек
Од њих збиде златни вјек.

Ох! имају с ким и сучим:
Свако срце за њих бије;
Њихова је милица свака:
Сваком за њих крвца врије;
Сваки Србин даће све,
Кад устреба да се мре,

За крет часни, за слободу,
За огњишта своја света:
Да их тргну на којему
Супостату испод пета!...
Срб је готов с вама свуд
Изложити смрти грџа!...

Уз припомоћ светог Ђурђа:
Запушиће аждајама
Вапа коцка — кухи дисањ
Раширеним у жвалама;
Ст'јег ће ви се гордо вит:
Побједа ће с вама бит!...

Живи Краљу!... Живи Књаже!...
Сви смо уа вас — сви смо с вама;
Покрај таких Соколова:
Благо дому! Благо нама!...
Од Ловћена до Врачара,
Данас грми један глас:
„Живите нам Господари!
„Бог и ви сте Српству снага!“

J. Сундечић.

ЊЕГОВОМ ВИСОЧАНСТВУ

Н И К О Х И

КЊАЗУ И ГОСПОДАРУ ЦРНЕ ГОРЕ

O d e.

Signor, Tu che ad un popolo d'eroi
Piti che imperar, dispensi
D'ogni bell' arte i frutti.
Onde Pallade e Marte in dolci sensi
Unili ai cenni Tuoi
Porgon del Nero Monte ai figli tutti
Col nappo del valor, quel del Sapere.
Oggi T'allegra o Sere,
Che col versato sangue generoso
A Te gloria e riposo.
E coi Tuoi lunghi studi
Al popol Tuo novella era dischiudi.
Come rupe che sorge in mezzo alle onde
All' infuriar dei venti
Ed ai marosi irati
Che contro a lei s'avventano furanti
Sue basi oppon profonde.
Onde sicura contro i rei conati
Dell' impotenza lor par che sorrida,
Così Tu dell' infida
Mezzaluna tarpando il corso audace
E l'artiglio rapace
L'onor alto serbasti.
E a libertate il popol Tuo guidasti
Nel Nero Monte il secolar tumulto
Delle falangi ognora
Accompagnar le Muse:
Del Tuo grande Avo Pietro inebbia ancora
Il Carme che l'infulto
Kosovo a vendicar primo dischiuse
Il grido, e forse il Carme vigoroso
Dell' Avo Tuo glorioso
Oltre il brando a trattar T'infuse in petto
Ancora giovinetto
Il genio onde divina
Ne uscì poi dei „Balcani la Regina“!

Genio, ardir, savi leggi, alta prudenza
Forte governo e saggio.
E Tua robusta mente
Salvo serbaro il secolar retaggio
Fiaccando la potenza
Del nemico mortal di nostra gente;
Così un giorno Davide giovinetto
Da Dio vindice eletto
L'empio atterò campione di Filiste.
Che il popol Suo fea tuste,
Dal giogo vergognoso
Lo liberò, e gli diè gloria e riposo.

E Tu al pari, o Signor, ampio cogliesti
Frutto di valor tanto!
Celebrasti degli Avi
L'imper bisecolare onore vanto
Di noi che ognor vedesti
D'uno stranier o d'altro eterni schiavi;
Al vagir primo in Obod delle muse
Tuo senno inni profuse;
D'ambir le destre di Tue figlie fieri,
Prenci vedesti alteri,
Oprasti molto a Grande
E fra noi alto il nome Tuo si spande!

La bene incominciata opra oh! finisci
E il capo Tuo circonda
Di maggior gloria ancora;
Come Davide impugna deh! la fionda
Alma Signor, e ardisci!
Di nostra stirpe il grande albero irrori
Coll' autorevel Tuo verbo o Signore,
Riconduci l'amore
Fra i fratelli divisi da aspre gare,
Edifica l'altare
Sul quale uniti tutti
Vedremo i secolar ceppi distrutti!

K.....

Добродошлица.

Силна турска царевина својим војничким врлинама, које су искусиле и највеће јевропске државе, као што је сваки унапријед предвиђао, постигавала је побједу иза побједе. Али што служи на част побједитељу, то је она хуманитарност, коју је показао у овој рату гдјегод је ступио на грчку земљу. То човјечанско поступање побједитеља са побјеђенима блажило је у велике ратне ужасе и стекло је Турској признање од све Јевропе.

Грчка, у својим националним тежњама, одважљивије се на рат са тако моћном војничком царвином, показавала је како Грчки народ радо највеће жртве приноси за остварење своје националне мисли, и то је оно што му стијече поштовање образованијих народа.

Ми се радујемо што овај рат завршује с малијем човјечанским жртвама, и надамо се да ће на Балкану природни међусобни односи држава наставити свој мирни ток.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

ЦЕТИЊЕ 2 маја.

Сва пажња политичког свијета постојано је усредсређена на малу Грчку, која је противу воље цијеле Јевропе хтјела да навуче на себе рат једне велике ратничке царевине. Што је највеће зло, у тако озбиљнијем трепутцима, у Грчку је наступило међусобно окривљивање за то, што турска војска напредује. Отуда промјена мишисларства, отуда збацивање са главног заповједништва војске и бродовља једнијех а постављање другијех, отуда, најпослије, и вријећање династије, која се толиком готовишћу одавала народнијем тежњама, и предбацила им. И посред толике опасности ни пово Ралијево министарство није хтјело тражити посредовање велесила, него се на очигледни отпор стадо справљати. У пркос повога главног заповједништва, турска војска побједила је грчку и код Фарсале, канотп она, у којој сваки јуриш понављају нови батаљони, дочим грчка војска нема другијех да замијени уморне и проријеђене своје батаљоне. Ипак грчка војска поновила је своју храброст код Фарсале и Велестина, којом се опирала на граници македонској. Римска „Опипионе“, министеријални орган, вели: „Каквегод биле последице предстојеће Фарсалеке битке, треба признати да се Грчка, унутра у раздору, жртва обмана с пола, у овај час уздиже у појму јевропскијех народа, одлучивши да до краја сlijеди путом који је фатално из почетка изабрала. Ако је пораз стигне и ту, који ће рат одлучити, имаће бар поштовање свачије.“

А последице битке тријезна и озбиљна „Персеверанца“ вели: „Није никад било срамота подлећи худог срећу у рату кад је учињена своја дужност и сачувана част. Има пораза, који уздицају дивљење и поштовање, а у историји постављају побјеђенога према побједитељу, а кадгод и знад њега. Истина, пораз, што је грчка војска претријела, не заслужује тако узвишено мјесто, али морамо допустити, да у биткама код Велестина и у одлучној битци код Фарсале, и ако је уступила, да је изборисала прекор бјежања из Ларисе, повратила своје име, уздигла свој углед, и заслужила признање отаџбине, коју је постигла несрећом, али не печатом. Наша савјест говори нам, да нијесмо изрекли оцјену строгу, ни неправедну о држању грчке војске, коју треба судити благошћу. Највишијем дијелом подигнута у забуну, послана на границу без приправе, пуна олушевљења, али без својстава потребитијех добријих војника, грчка војска је била маса тек полуорганична, између које и официра немаше оног узајамног повјерења, што чини морал сваке војске. Сада оваква маса против непријатеља надмоћнијег по броју, по врти војника, по организацији и дисциплини, по способности генерала, починила је чуда, кад се промисли, што је учинила у почетку рата уздух тесалијске границе и у

Еппру, и послје напуштења Ларисе, које се може схватити, отпор што је била у стању да учини овнијех дана на другој линији дефанзивној. Ако је грчка војска погријешила, погријешку је поправила. Побједити није могла: они који су у побједу вјеровали, били су обманути, који су и друге повукли у фаталну заблуду. Овако суди италијанска штампа, која по сопственом искуству зна, како се је борити слабијима противу јачијех, и како они и поразима могу постигнути велику сврху.

Послије Фарсале гроф Муравјев позвао је остале владе велесила, да се придруже иницијативи Русије у корист посредовања између Грчке и Турске, које су се одма одавале. И Грчка је већ примла то посредовање, као што нас „Кор. Виро“ извјешћује, са свијем условима велесила. „Послије Фарсале, — вели исти лист италијански — гдје је част грчког оружја успостављена, била би тврдоглавост атинскијех државника, кад би наставили упорно држање досаданшње. Треба да промисле, све што доцније склопе мир, да ће Турска бити све мање попустљивија, која опијена побједама већ почиње, како се говори, изнестити захтјебе мало разложне. Грчка ће највише морати платити ратну накнаду, али неће изгубити ни подла земље, нићи ће се Крит повратити под непосредну власт Султанову, јер је Јевропа одлучила и противу његове воље да Криту даде аутономију. И ово ће бити морална добит Грчке, и утјећа у њеној несрећи.“ Изгледа, да је атинска влада одбијала свако посредовање, јер органи римске владе вели: „Грчки министри још су дрзовити према посредовању, не из јунаштва, него из очајања. Али грчка влада не може узети на себе одговорност истребљења народа, ком је на челу. У осталом, то не могу допустити велесила.“ По овом говору министеријалног листа, види се да је атинска влада била принуђена енергичнијем упливом велесила, да прими њихово посредовање.

„Персеверанца“ доноси, да је Њемачка предложила, да се као јамство ратног идиомитета иза Турској дио грчког бродовља, што су Енглеска и Италија одбиле.

ПЕТРОГРАДСКИ САСТАНАК и Балканске Државе.

Београдски „Народ“ пише:

Посјета аустријског цара Франца-Јосифа рускоме цару Николи дала је повода једној дипломатској појави необичне врсте. Из Петрограда, у име оба цара, њихови министри спољних послова, Муравјов и Голуховски, упутили су својим дипломатским претставницима у Београд, Софију, Букурешту и Цетињу идентичну ноту, којом се саопштава, како оба цара заједнички са задовољством признају коректно држање Србије, Бугарске, Румуније и Црне Горе према садашњим догађајима на балканском полуострву. То коректно држање одговара у толико више жељи оба цара, што су они чирето ријешени, да чувају општи мир, принцип реда и status quo.

Овој ноти не може се порећи велики политички значај и по њеној садржини, и по мјесту и начину њезине појаве.

Ми балкански Словени можемо бити задовољни с високим признањем, које је поменутом руско-аустријском нотом одано коректности нашега држања, јер нам је тиме створена јака основа за подмиривање наших праведних захтјева за чување нашег националног опстанка у свима балканским покрајинама. Иза овог лијеног признавања коректности у нашем потошом држању, не може изостати истпора с исте стране, да нам се испуне праведни захтјеви да се нашим народним, црквеним и школским интересима и у турској царевини и у Босни и Херцеговини поклони онолико пажње и правичног обзира, без чега би онемогућена била она коректност у држању, која је до сада заслужила онако високу похвалу.

Важност нашег мирног и исправног држања према садашњим догађајима на истоку признаје је руско-аустријском похвалом, која је сада знаменитом идентичном нотом из Петрограда изречена. Према томе сасвим је досљедно, да нам се с исте стране олакшају и праведни плодови наше коректности, јер сама похвала не би нам могла бити накнада, кад бисмо се ми мо-

рали кајати, што смо овако коректно поступали.

И овом приликом, нарочито после садашњег руско-аустријског зближења, које је посјетом цара Франца Јосифа у Петрограду извршено, морамо истаћи пресудну важност што чвршће заједнице између Србије, Бугарске и Црне Горе. Наша је заједница једини чиналац, који је у стању отклонити опасности, што би наш раздор неминуно за нас унио у свако руско-аустријско спораузмјевање. Све нам све-теке прилике довикују као свој eastern sense, да нам је само у непоколебљивој слози могућан спас и слободан опстанак на самосталном балканском полуострву.

У другом свом броју главни орган радикалне странке у Србији, обзирајући се на дотична тумачења бечке штампе, вели:

Несумњиво је истина оно што Визмарк вели, да се „оку нестручна политичара свако поједино мицање на политичном шаху чини да је свршетак партије“. С тог гледишта може се протумачити и зебња у нашем јавном мишљењу, које је петроградском мицању у замршеној партији шаха, какву представља источно питање, придало много пресуднији замаха, него што га у ствари има. При томе ипак признајемо, да је спасоносније зепсти, него спокојно дријемати.

Тумачења пак аутог угарске штампе прије ће бити изрази још неспуњених, него ли већ задовољених жеља. Да су те жеље сад у Петрограду задовољене, оне се, по свој прилици, не би овако јавно у Бечу истицале.

Али има још нешто, у чему ми балкански народи можемо наћи неког успокојења.

Идентичном руско-аустријском нотом из Петрограда изречена је похвала обојице цара коректном држању Србије, Бугарске, Румуније и Црне Горе према садашњим догађајима на истоку.

Узвишеност и опште признање кавалерство једног и другог цара не допушта помисао, да су они хтјели једном страшном пронијом и обамном похвалити у овако необичној ноти коректност српског, бугарског и румунског држања, услед којег би они могли договорно припремати пропаст тим истим државама.

Прије ће то бити, да се баш та значајна идентична нота може тумачити као акт намијењен руском иницијативом на сузбијање зебње, за коју се увиђело, да ће је руско-аустријско спораузмјевање изазвати у Србији, Бугарској, Румунији и Црној Гори.

Чини нам се, према свему што наведосмо, да се за сада руско-аустријском зближењу не мери придавати замашнији значај од онога, који је отворено истакнут, а то је одржање општега мира и status quo на истоку, ради укрштавања англиских умишљаја.

Али смо још много јаче увјерени, да би то зближење онај погубни значај за све нас на Балкану могао добити, кад би смо му им дали повода нашем неслогом и међусобним трвењем. У нашој заједници, поред озбиљне физичне снаге неододива је морална сила против сваког атентата на балканску самосталност. Така заједница наћи ће увијек у Јевропи моћних пријатеља и даће им јаку ослонац за заступање мирног развоја самосталних балканских народа. Напротив наше раздори дали би вид оправданости освајајим мјесанима ради одржања реда и мира на нашем полуострву. Од нас зависи, да докажемо свијету, како смо дозрели, да прихватимо историско наслеђе, да преживјеле фазе замијенимо сами новом фазом мира и самостална напретка на балканском полуострву.

ОДЗИВ ЦЕТИЊСКОГ СЛАВЉА.

Настављамо билежењем узвишенијех патриотских мисли, што је Ђурђевдански састанак изазвао у српској штампи.

„Одјек“ између осталог пише:

Састанку Видовданском, заиста, тешко би било наћи подеснију и прикладнију прилику, која би му потпуно одговарала, него што је састанак Краља и Књаза српског под Љовћеном о Ђурђевдану. Увијек смо, да ће српска срца, гдје их год има, тога дана јаче закуцати, и овим се свечаним састанком српских владара охрабрити и падом лијеном испунити. А више него и ми, Срби у Србији, и они у Црној Гори, зарадоваће се овоме Ђурђевданском састанку Краља и Књаза српског наша браћа ван Србије и Црне Горе. За њих је то увијек благ мелем на ране које им туђин задаје и од којих они тако много пате, али ипак јуначки болове сносе и дигнуту главу држе. Сага и братски увјек стиснута рука српских владара за напаноће и ипак још снажније и савјесе српског племе залага је његове боље будућности. То и зна и осјећа оно само, као год што то добро и знају и осјећају и његови завидници и непријатељи, који се за то много око тога и труде, да ту слогу ремете.

А у данашњим данима, који највјешћују можда скоро ријешење судбоносних питања за српско племе, овакви радосни дани гдје се рукују и братски грле српски владари, очевидно су од далеко већег политичког значаја по што би то било у другом времену и у другим приликама. За то је и радост свакога истинског Србина, данас, у толико већа и јача, гледајући ово српско владарско грљење.

Нека би Бог само дао да из Видовданског и Ђурђевданског свечаног састанка никне и цвјетно и плодно дрво трајне српске слоге и скорога српског јединства!

„Трговински Гласник“ пише:

Сјутра нам освиће Ђурђевдан, најсвјетлији и најзначајнији међу свима што их је Српство дочекивало и слављено за ове минулих пет вјекова. Сјутра поздрављамо највеличанственији Ђурђевски састанак, од како је српства, чини нам се управо, да до сад и није било таког састанка и урнка. — Богу хвала те га дочекасмо! Сјутра се на уранку и свему Српству на уздање и дик у сред витешког гвијезда, бијела Цетиња, столице вршне и лоние Црне Горе, грле два српска владара и тиме утврђују залогу српског Ђурђевдана; дају овоме нашем свечанику оно обиљежје и значење за којим чезнемо вјекovima, за којим жудимо од Косова.

Наш свијетли Господар-Краљ и његов брат, Књаз Никола, нијесу могли наћи при годнијег свеца ни милијег свечаника, по што су изабрали прошле године Видовдан и ове године Ђурђевдан, те да братске посјете измијењају и сва српска срца у једно слију.

Св. Ђурађ великаученик презрео је сва земаљска блага и високе положаје у државној служби, па се жртвовао за свету вјеру своју, за своје јединомишљенике. Ни за један час није се он предомисљао, да изађе на мучилиште и да презре царске дворе и милост којом га император обасипаше као најбољег и неустрашивог витеза и војводу. Није ни часа хтио да служи врагу своје вјере. Па зар је могао српски народ да нађе угоднијег свеца, за чију је успомену везао прољетни састанак својих поборника за Крст часни и слободу златну! То је био дан збора и договора за српске осветнике, који су из зелених лугова заклањали до Луцина сваке године кроз пет вјекова српску сиротињу и нејач од злудума и настраја објесених завојевача негда славне Душанове царевине. Ђурђевски састанак претеча је 1696. и 1815. године. Да није било Ђурђевског састанка и урнка, не би било Биограда ни Цетиња, не би било Црне Горе и Србије; не би било сјутрашњег највјешћег саставка, који ће бити претеча српског Васкрса.

Од пропаст српског царства значајно је Ђурђевдан отпочињање и обнављање борбе за народну слободу. Колико је у Српству било зелених лугова, толико је о Ђурђеву освјетало осветничких чета; ове нам године освићу на састанку два независна Господара, као поносоци те идеје, као поборници уједињења. Нијесу с њима и за њима чегине лаких горштакана, наоружаних цевлардаром и сабљом димискијом, који преају на мртвој стражи од лака повјетарца и пушња од пожутјела листа.

С њима је данас модерна убојна сила од 350.000 момака, која чека само на глас Господара па да с неврјером залива у крви. За њима је најспенија и најмоћнија десница руског самодршца, пред којим се повијају царски престоли, а која се приклања само пред успоменом св. Ђурђа, витеза-свеца и заштитника слабих и нејачи.

Радуј се и ликуј српски народе, што си доживио у непомућеној вјери Ђурђевски састанак српског Краља и Књаза, као знак и залогу њезине твоје будућности. Ужди воштаницу радости твоје, у славу и спомен св. Великомученика Ђурђа, који те је својим примјером одржавао толико вјекова у вјери, покртвовању и самопрегорењу. — Слава промислу Божијем, који је умудрио наше Господаре на заједнички рад и братски договор!

Живјели носиоци српске слоге и јединства, наши узвишени Господари!

Слава претечама сјутрашњега дана, који су о Ђурђеву оживљавали српске шуме и лугове, који су заштитавали сиротињу и путове, који су поравнали лоние стазе и богазе између Авале и Љовћена!

„Вечерње Новости“ пишу:

Данас Српство прославља један од највешћих дана своје новије историје. Прије непуних деvedесет година још је Српство на све стране мртвим сном спавало, само Љовћенска вила у то је доба подржавала вјечити огањ угаље и у Косовском непелу запретае српске слободе; сви остали крајеви чамиди су и уздицали под игом освајачевог ропства; у самој дивотној и равниј Шумадији бјеено дахије су свој паклени пир пировале.

А шта видимо данас?

На Ђурђевдан 1897 године, узвишени Краљ слободне и независне Краљевине

Србије честита српску славу витешком
Књазу никад непобјеђене Црне Горе! Два
независна српска Владара коме данас у
славном дому Петровић-Његоша свечар-
ски колач и преко тога колача се у брат-
ско лице целивају, у знак неповредног
достојанства свесколног српског народа,
његова политичког васреца, а као сигурни
залог за остварење његове велике мисли
ослобођења и уједињења, његове жеље и
срећније будућности! Каква промјена суд-
бине српског народа у току једнога непу-
ног столећа!

Без народних проја и њине храбре
мишце, без помоћи Божије, која их је
кријепила и надахњивала, овог свога великог
слава никад Српство не би дочекало. —
Зато нека је слава и вјечно признање
нашим великим дједовима и очевица, твор-
цима двију независних држава! Нека је
слава и велика хвала Свевисшњем Господу
који је њих и њин народ удостојио Своје
небеске милости!

Да, Ђурђев дан 1897 године један је
од најсјајнијих дана у милој српској
историји.

Истина, своју независност српске су
државе објавиле свијету још негдје прије
двје десетине година; но тај догађај
достојно и видно прослављен је тек данас!

Данашњи Ђурђев данак, данашњи
састајак српских владара на подножју
гордог Ловћена, јесте истинито оваплоће-
ње и најстварнији символ политичког вас-
крса српског народа!

Истина, српске су државе своју неза-
висност већ поодавно прокламовале; али
шта све не чинише народни непријатељи
српски, шта све не покушаше завидници
наше народне среће, да прокламована
независност српског народа не добије сво-
га природног сједства, у облику једин-
ства двију ослобођених држава српских,
у облику једнодушности њиних влада и у
виду најскрепније љубави и тврдог прија-
тељства њиних узвишених владара?!

Да би јаз међу свијетлим Дворовима
српских владара био што дубљи и непре-
ходнији, злоковарном је душманину и нај-
пакленије средство лажи и подвале било
добро дошло...

И преко свију ових препона и про-
палаца, које је коварни душманин ста-
но и непрекидно међу српским дворовима
и државама подигао и копао, два српска
витеза владара, два генија-великана усје-
вају да побједоносно и храбро преброде
и да се преко славеког колача и у име
Светог Побједоносца Георгија загрле и
братами целивају.

Благо српском народу, чији су витеш-
ки владари овако мулро појмили своје
вријеме и свој узвишени владарски позив
у времену!

Нека је хвала и вјечно признање
Браћи-В адарима, који су српску ствар до
оваког народног триумфа довели!

„Српски Глас“ између осталог
пише:

У листини, у којој говори о оснивању
српског манастира Хиландара на Светој
Гори, велики Немања, отац првовјенчаног
краља Стевана, с поносом говори: „Бог
премудрости дарова нацијем прајдједима
и дједима овладати овом земљом српском,
и постави мене великога жунака, и ја
обнових дједовину и још је више и боље
утврдих бојом милошћу и својом од Бога
даном мудрошћу, и подигох своју дједовину,
која бијаше дошла до пропаста“.

Каквог ли су чара пуле ове красне
ријечи за оба српска владара, која ће се
састати на оној земљи, гдје је велики Не-
мања започео своје дјело! Настављени да
владају, не чека ли и њих велики задатак,
да поврате српском народу дједовину, коју
је велики Немања обновио, утврдио и по-
дигао!

То је пазменијем ријечима казао лави
у престоници српске краљевине Књаз Ни-
кола брату Краљу Александру, на сами
Видов дан, позивајући га да српском народу
што је његово они поврате.

Од Видов дана, славне али кобне
успомене, до Ђурђев дана, дана цесеља и
наде!

И ето их опет на братском разговору,
два српска владара. У њиховијем земљама,
вјекovima је живјела мисао српске државе.
У старој Зети, данашњој Црној Гори,
свјетлила је увјек искра слободе; а у
Србији, и за оно неколико ронскијех вје-
кова, пренула би по која варница у тамној
ноћи, као знак да потиштен народ још
није заспао; док почетком овог вијека под
Карађорђе и Милошем ускрену ослобођена
Србија.

Књаз витез Данило и Књаз Михајло
завјерили се да ће Српство ослободити.
За ослобођење српско, године 1876, Срб. ја
и Црна Гора заједно ступају у неравни
рат с турском царевином.

У тој мисли наћи ће се опет заједно
на Ђурђев дан. Краљ Александар и Књаз
Никола, на Цетињу равном, соколовом
гвијезду.

На јуначки састанак гледа данас
српски народ, из чије ће душе српски
владари чути поздрав и живу дауну жељу

да и они, кад сврше велико дјело, узмognу,
као велики Немања, с поносом рећи: „И
воздвигох погинулу своју дједовину!“

„Србобран“ пише:

Сјутра, на Ђурђев-данак, на нека-
дашњи јуначки састанак наших мученика,
поновиће се лањска видов-данска слава, но
ново ће синути они лањски свијетли дани
српски, који су својим сјајем били онча-
рали српски народ, а у тугу завиле душмане
његове. Велики дух владике pjesника са
ловћенског врха радоваће се сјутра, што
је његово сјеме пало на плодно земљиште,
што се његове некадашње топле жеље
послије толико мучних година и послје
толико тешких некушња испуњају у нај-
већем сјају. Он ће благосиљати други,
српски састанак српских владара, а први
под високим Ловћеном, у пријестоници не-
кадашњег последњег ковчега српске сло-
боде и независности.

Ово је други пут у историји српскога
народа, да се два српска владара састају,
а при том састајку жељно их прати свако
српско срце. Ово је први пут да владалац
нове Србије иде у братски загрљај свом
најближем брату, јуначком Господару никад
непокорене и увјек славне Црне Горе.
Од када је из јуначког пенела васкрела
нова Србија, увијек је било смјетње да се
српски владари састају и договарају. Непри-
јатељи српскога народа употребише сва
средства да одбију српске владаре од
заједничке љубави и заједничког рада, који
води заједничком смјеру.

Сјутрашњи значајни дан саудиће још
боље оба српска владара, у које њихов
народ гледа као у своје најпоузданије
уздицице.

Честим састанцима и братским разго-
ворима углавиће се међусобна љубав и
слога, да се послје ових народних весеља
приступе великим дјелима, која ће најбоље
круписати сав досадашњи рад за срећу и
напредак народа српскога. Велика дјела,
која чекају српске владаре и њихов народ,
а владари им морају бити зачетници, нај-
боље ће да оправдају ону љубав и ону
оданост, коју народ гаји према својим првим
симовима.

На сјутрашњи велики дан очи цијелог
српског народа биће упрте Ловћену пла-
нини и из свачијег српског срца издијаће
се топла жеља, да тај састанак буде поче-
так и основа сретнијих дана, да буде јак
печат сталној љубави и слоги, те да српски
народ доведе до оне величине и до оног
сјаја, које му по правди и припада.

Вршачко „Српство“ вели:

Лањски Видовдан свједок је, да су
све еплетке онемогућене, овогодишњи Ђур-
ђевдански састанак српских Владара конач-
но ће увјерити српски и страни свијет,
да су српски владари сложено предузели
рад на остварењу зајетне српске мисли.
С тога цијело Српство поздравља овај
значајни састанак Краља Александра и
Књаза Николе — јер је увјерено, да ће
се тим путем моћи постићи оно, што је
сваком Србину мило и драго. Посље ова-
ког рада успјех не може и не смје изо-
стати, а обје српске државе удружене са
Бугарском под покровитељством Русије
биће увјек моћан фактор за остварење
српске мисли.

На овом свом састанку у Црној
Гори — том бедему српске мисли — биће
српски владари прави заступници српскога
народа, израз српског срца и осјећаја.
Побратимство српских владара отицетом
о Видову дне прошле године и утврђено
о Ђурђеву дне ове године на ојтару
заливеном српском крвљу — доносиће срп-
ском роду слободу. С тога гледишта срп-
ство одушевљено поздравља данас српске
владаре и кличе им само у српској зајед-
ници и слози Српству је снас — само у
том знаку побједићете!

1) Овај чланак био је конципиран, и ми смо
га добили из пријатељске руке.

ГРЧКО-ТУРСКИ РАТ.

Тесалијско бојиште.

Послије повлачења грчке војске на
велику суботу из Ларисе у Фарсалу Едем-
наша је тражио нова појачења војске и чи-
нило план, како ће удрити са свом снагом на
линију од Вола до Фарсала, на којој су се
Грци били утврдили. Међутим код Веле-
стине, који брани ратну луку Вола, Турци су
неколико дана понављали нападај на грчку
војску, која их је сваки пут одбила. Очеви-
дно је да је Едем-наша хтио прије освоји-
ти положаје око Вола, на снаду ударити
на главну грчку војску пред Фарсалом.
Не успјевши да заузме Велестину, гдје се
борило 10.000 Турака против бригаде Смо-
деница¹⁾ са великијем губитком, на Ђур-
ђевдан турска војска са три стране отно-
че нападај на грчке предатраже, које пред
многo надмоћнијем непријатељем стадоше
се повлачити вазда борећи се, и заузета
више се пред деснијем крилом грчке вој-

1.) Пукотник Смодениц син је једног Бавар-
ца, који се борио у великом рату за грчко осло-
бођење, и ту остао.

ске. Битка из тешкијех топова није дуго
трајала. Турска пјешадија упути се са
три тачке напријед, али јој убрзо стаде
на пут грчка пјешадија. Принцип Константи-
тин био је постојано у ватри, што је
допринијело маху грчкијех војника. Принцип
Никола је на десном крилу заповиједао
батеријом топова противу двије турске,
својом ладокрвнишћу, што је улијевало
храброст топијима. На десно крило уда-
рао је 15.000 Турака. У пркос надмоћја
турске артиљерије, како по броју тако по
калибру топова, и у пркос многобројнијех
батерија пјешадије и њихове коњице,
Грци су уздржали своје положаје и нани-
јеше Турцима озбиљни губитак. Кад је
бој у вечер свршио Грци су одушевљено
акламирали Престолонаследника. Овако
гласи извјеште из Атине о првоме дану
битке пред Фарсалом. Један бројав из
Ларисе гласи да је 30.000 Турака ударило
на војску грчку са писина Теке, и да су
се Турци тако приближили Грцима, да су
се измијешали у крвавој битци. Из Ларисе
„Аген. Хавас“ добија следећи извјештај:
У битци код Фарсала учествовале су три
турске дивизије (60.000,) а број грчке вој-
ске рачуна се 20.000 момака и 5 батерија
артиљерије. Битка је отпочела у два сата
у јутро, и трајала је читав дан до ноћи.
Грци су се у реду повлачили вазда боре-
ћи се. Код Васили Грци су се опет зауста-
вили и опријеше. Једно грчко зрно пало
је пред аустријског и француског војнич-
ког аташеа, који су ту били. А Едем-нашино
извјешће о заузећу Фарсале ратном јани-
стру гласи: Послије жестоке битке пред
Фарсалом, која је јучер цео дан трајала,
непријатељ, који је увидио немогућност,
да се даље одири, повукао је један дио
војске ноћу напруг. Кад је свануло, Турци
удру на Фарсалу, разбију непријатеља и
продру у град. Једна дивизија коњице
гонила је непријатеља у правцу Домокоса.
Дивизија Хајри наше већ је ноћу добила
наредбу да изведе покрет према Домокосу.
Сви ови извјештаји у главном слажу се.
Грчка војска је успунила бројем надмоћ-
нијој сили непријатеља.

Услед ове турске побједе, Грци су
морали напустити и Велестину, и повукли
су се у Армиро. Тако је цијела Тесалија
са Волом у турскијем рукама. За овај
успјех турски већина извјештаја окривљују
неко главну команду, неко саме војнике,
што ће се тек касије разабрати. А само
знамо, да је три пут већа сила спремије
војске ударила на грчку војску, која јој се
три недеље опирала.

О битци на велики пестак и о проди-
рању турске војске у Тесалију, доносимо
из „Персеверанце“ следећи извјештај оче-
видца:

„Турска и грчка војска остадоше на
својим положајима сву ноћ између че-
твртка и петка. Изгледало да ће сљедећи
дан одмора, пошто је Грцима био велики
пестак а Турцима свечани дан. Али на
двје уре послје подна турске батерије
отпоче ватру са више узвишенијех та-
чака, заузетијех ноћу. Грци појачаше на
некијем тачкама своје редове и сјајно
одбине јурише коњице и пјешадије турске,
и покварише неке батерије. У 7 ура у
вечер чинише се да је ватра престала,
али нападај није био ријешен, и ако су
Грци били одржали који успјех.

„Око једанајест ура ноћу по улицама
у Лариси носила се литија великог петка,
учешћем цијелог грађанства и много офи-
цира и војника. У поноћу, када је завла-
дала тишина, изненада се чула жива пу-
цњава пушака од Тирноваса. (По некијем
извјештајима та је пуцњава била између
грчке коњице и грчке пјешадије, које су
мислило да пуцају на непријатеља! У.) Вој-
ници скокнеше одма на оружје. Пуцњава се
приближавала на другој линији. Чула се
вика, трке кола и помамни тонот копа.

„Многобројни пикациони коњице, око
пет илада војника, у поноћу били су про-
дран, у исто доба на село Карацисли и из
Мелунскијех кланаца, источно од Бугаза,
и навалили на прве грчке линије, које
које почиваху у равници, пошто су шездесет ура стали
на оружје. Концентрираше турскијех
пикадрона извршило се најбрже. Пошто
су разбили прве редове грчке огњем из
пушака оставили мјесто пјешадији која
трком сљеђаше заузевши грчке положаје
и изгорјевши село Делесе.

„Грчка коњица, скупиливи се у хитиј
није могла дати него слаби отпор турској
коњици, кроз мало минута, и с тога што
су Грци били на премладијем коњима, који
су од мало дана стигли из Угарске, те још
неуспјешем.

„Тако турска коњица нападе на Тир-
новос, заузевиши га сасвијем, и штитећи
напредовање многобројне пјешадије, оти-
сну се 200 метара даље од Тирноваса.
Грчком војском, што бијаше у другој ли-
нији, завлада превелики страх, кад виђе
разбијену коњицу, и стаде без реда бје-
жати у Ларису. То исто учинише три бата-
љона, што су заузимали висове Дулаки,
једине положаје што су Грци имали против
оних, што су Турци заузимали. Баталјони
сузона (стријељача), војника, чијем се маху
и истрајности мора дојати, покушаше да
се опру турској коњици. Али послје мало

минута ватре, с бока нападнута, уступише
да их не опколе, и стигаше последњи у
Ларису, гдје су биле већ стигле готово
све грчке батерије.

„Турци се зауставише код Тирноваса.
У шест сати у јутро њихови баталјони у
великом броју навираху из македонскијех
долина, имајући под собом сву равницу
Тесалије.

„Уз то становништво Ларисе, манито
од ужаса бјежаше на гомиле пут Вола,
и окупљаше се на станици жељезнице, већ
пуној рањеника. Пашуни се први алако трго-
винскијех вагона рањеницима, жена и дјеце.
Кроз мање од двије уре Лариса је била
празна.

„Престолонаследник Константин саку-
ни сву војску и на осам ура крену с братом,
главнијем штабом и са 20.000 војника, од
прилике, излазећи с источне стране града,
пут Фарсале.

„Прије тога, неке чете биле су пошле
да покупе мртве и рањене по путу к Тир-
новосу. У Лариси оставише пуне бониче
рањеника са инглезкијем боничарима, и
лекарима и војницима Црнонога Крета, и
врло мало становника, грчкијех поданика,
али мухамеданаџа.

„На 9½ крену је последњи влак,
препун, из Ларисе. Ту су били и сви допи-
сници, који су прије хтјели да се извјесте
о важности догађаја код Тирноваса, али
су били одбијени пуцањом.

По станицама између Ларисе и Вола
наодили смо престрављени народ од дола-
зеће силе турске.“

Епирско Бојиште.

Док је у Тесалији турска војска овако
напредовала, у Епиру је грчка била продра
до близу Јанине. Турци нијесу ни покуша-
вали да из Тесалије притеку у помоћ
Епиру кроз Зигос кланац, него је Хивзи
наши дошла помоћ наоколо преко Монасти-
ра. Али пошто је био неизбежан пад цијеле
Тесалије са Фарсалом у Турске руке,
опасност је ту била, да Едем-наша пошле
једну дивизију преко Зигоса на Арту, па
да прекине саобраћај војске пуковника
Маноса са Артом и да је иза леђа ухвати
између двије ватре. Огуда вратоломно
повлачење које видимо из следећег извје-
штаја једног италијанског дописника, који
доносимо такођер из „Персеверанце“. Тај
извјештај гласи:

„Положај се сасвијем промјенио. Ми
смо изгубили не само све успјехе постигнуте
толикијем напорима прошлијех недеља, него
и наш углед међу становништвом. Пре-
трпљен пораз наш предатраже код Пен-
тепигадје, споредног значаја, новуче за
свом фатални страх, што обузе сву војску;
отуда вратоломно повлачење на Арту.
ничим не оправдано. Доста је да ви кажем
да у мало ура није било једног војника
грчког на турском земљишту. И мост на
Арактосу, који се прије двије недеље
очајно бранио, био је напуштен.

„Ствар се не може разумјети. Ова је
грчка војска једна загонетна. Она се ода-
шире ладокрвно, и излаже се емељо
ватри по неколико дана; подноси стојички
труд и апасност, ал' у један мах без
довољно узрока, обузме је неоправдани
страх.

„Ако ово повлачење није са матери-
јални гледишта, јесте са моралног, прави
пораз. Ево како се збило:

„Ми смо заузимали један бријег према
Јанини и вас хрбат горе на десној страни
пута. Турци су заузимали истовјестан по-
ложај на лијевој страни. Али је наш био
много јачи. Турци су имали 4000 момака и
двје батерије, и јуришали су четири пута
на грчки положај, који су бранили 1600
свзона и два тона. Свзони су се сјајно
борили одбијајући један јуриш за другим.

„Сада, пошто је непријатељ настављао
нападаје, да нас поћера с положаја на
сваки начин, очевидно је, да нам је тре-
бало помоћи. А могла је лако доћи, јер
између нашег положаја и Ханопула, гдје
је било 6500 момака и тридесет топова,
није било ни пунијех пет ура даљине. Дру-
гијех 3000 момака и десет топова наодили
су се код Роуназадеса, тек три уре пје-
шачења. Најпослије, на по уре удаљености
биле су двије горске батерије.

„Ипак смо ми били напуштени сами
за четири дана прама непријатељу, а да
нам ни један човек, ни један топ не дође
у помоћ, док Турци нијесу узнемиривали
те двије војске безосељено.

„У четвртка у зору ватра отпоче као
обично, мало јача, и трајала је до подна,
без икаква успјеха. Турци су покушавали
да нам с деснога бока намјесте једну бате-
рију, али узалуд. Послије подна ватра од
једном почне најживља. Видјело се да не-
пријатељ намјерава да са свом силом
јуриша. Ми смо опазили да се између
дрвади окупла на чете од 20 до 30
момака, и приближује, заклањајући се од
дебла до дебла.

„У три и по, од једном Турци започну
јуриш. Пуцњава се тако густа осу, да
тавне нијесам никад чуо. Та је ватра тра-
јала око три четврти, на јуришама на
нас урликањем, у збијенијем колонама.

„Еваони су чврсто држали своје по-
ложаје, спљући ватру на непријатеља,

који се приближаваше; али што су могли учинити против броја десет пута већег? Иагубише више од сто момака, а да не задрже нападајуће колове. Убрзо се турска труба чу на зрбату, а последњи звони салажаху, окрећући ватру на непријатеља, који их гоњаше.

„Положај је био заузет. Нама није оставало него средишње брданце, одакле смо могли само уредити повлачење. Турци са висока обараху на нас ватру, којима су наши звони одговарали више од уре. Најпослије, не видећи ни знака какве помоћи, и последњи наши напустише своје положаје, прокидајући гневни и зловонни. Била је већ ноћ, и Турци се задовољше да издалека на нас пуцају, не гонећи нас.

„Кад смо стигли на прву тачку, где су били концентrirани Грци, код Роумазалеса, најбоље смо наше чудо где су војници напустили своје позиције по висовима, и бијаху се разасули по селу. И без икакве наредбе, последије нашег кратког одмора, стадоше се повлачити, као да је тако требало. Пут планински био је ужасан по пољној тмнини, а око нас нагомилаваше се нејач у бјегству, вичући, плачући, тражећи помоћи.

„У поноћи стигосмо у Ханопуло, где је била главна војска, и најбоље где се и она натраг упутила. Повлачење је било у највишем степену. А није било ни те хитве, ни страха; него изгледаше да је свако мирно одлучио, да се не противи непријатељу. Већ се није знало ко заповиједа; нико не пишае посудаху, ни обазрети се на заповијед старијина.

„У Ханопуло смо напали пуковника Ђондарица и неколико официера, скамењене од чеда, без икакве власти, потпуно свијесне да не могу задржати ово повлачење, које је хитало на Арту. Овај мирни страх, овај хладни кукавичлук пружаше позорје жалосније него да је било манито бјежање од ужаса. Гомила се у пут све више множила. Са свако стране стижаху нас селаци са пладама оваца и говеди. Изгледаше сеоба народа.

„Прелазак преко моста код Арте трајао је неколико сати. А кад смо били на ону страну ријеке, најбоље други покрет сеобе. Становништво Арте предизало је, као на дан објаве рата. И ми се налазимо баш у истијем приликама онога дана: сувише са великијем моралним поразом.“

Ово повлачење у оном часу огорчења оправданог дошлица није могао разумјети, по знајући сигурно положај у Тесалији, који је морао бити узрок и ове напуштању постигнутијех успјеха у Епиру.

Грчка флота.

Пошто се турска флота није удаљивала никада по мору, грчка флота је стајала безпокрена. Није бранила ни Вола, јер без икакве ратне користи пишае само свој град у згаринте и развалине претворити.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Четрдест-годишњица једнога руског списатеља-научењака.) 24-га прошлог марта се је навршило 40-га рада на пољу литературе и науке једног скромног трудбеника, који не заузима никаквог званичног положаја, али створио је себи положај и стекао лијено име својим литерарно-научним радом. То је А. Н. Пипин добро познат и код нас својом „Историје литературе Славена“, у којој заузима мјесто литература Срба и Хрвата. Али има читава гомила његових радова, који су највише посвећени литератури и просвјетном стању Русије од најстаријих до најпознијих доба. Умни развитак руског народа саставља главну тему и идеју, које дају садржину његовим дјелима; при том свако његово дјело представља не само материјал, него дубоко научну радњу на основу свега, што се је писало у том предмету, расчишћено трезвеним, безпристрастним критичким погледом и с високог гледишта чисте науке, а у исто вријеме у свези са цијелим народним животом. Тако да, читајући њега ви добијете цијелу слику руског живота умног, друштвеног и политичког. И то даје његовим радовима виши значај и буди интерес у широј публици.

Знаменито је његово дјело о стању образовања у Русији за вријеме Александра I. (почетак XIX. в.), историја руске етнографије у три књиге, а у журналу „Вјестник Европе“ за 1896 г. низ чланака о руској литератури од почетка до новог времена, и многа друга. Не можемо овђе пребројавати сва његова дјела, на којима он је неуморно радио 40 година, можемо само казати, да је његове заслуге за науку признала и Императорска Академија Наука у Петрограду, изабравши га својим чланом кореспондентом; а овом приликом, кад у почетак његову приређен је био прославни објед 6-га априла, осим многобројних пријатеља и цијеле редакције журнала „Вјест. Евр.“ на њем су учествовали

професори и академици, при том од Академије била је њему познана адреса, коју је прочитао предсједник другог језичког одељења г. Бичков.

Како схваћају овај јубилеј у Русији, можемо видјети из једне биљешке журн. „Недјеља“ (књижев. Недјеља, април 1897 г.) под насловом: „Публициста-професор“, коју и саопштавамо овдје нашим читаоцима у цијелим:

„24-га марта испуни се четрдесето-годишња научно-литерарни рад А. Н. Пипина. Његово име не може се одвојити од журн. „Вјест. Евр.“ и од неколико уваженијих имена из оног кола петроградских професора шесдесетих година, који су успјех околности промијенили професорску столицу на пропвијед преко журнала. С овим универзитет је изгубио даровите професоре, али се користило руско шире друштво, добивши орган, који је умно спојити задаће публицистике са задаћама универзитетске катедре. Шта се тиче А. Н. Пипина лично, то, оставивши универзитет, он је само промијенио своје слушаоце.

У мјесто тога да чита студентима, он је отворио исто тако озбиљне курсеве за ширу публику. Он није оставио своју енциклопедију науку и сада гледао је, да својим читаоцима преда знање отаџбине дуге ратуре, што је до сада врло потребито за руску публику. У исто вријеме његови другови, оставивши универзитет у истој аудиторији будили су правичку свијест. Ово ширење науке путем публицистике не само није било на штету научних основа, него још ишло је у прилог предавању универзитетском. Журналистички Пипин о руској литератури и велико дјело о етнографији служи студентима, као научне помоћне књиге. Може се казати на завршетку, ниједан од професора који се баве науком о дужности, није учинио тога, што је учињено за руску публику Пипин. Губитак је само у томе, што поставши од професора публицистом, он не може утијевити на младеж непосредно, лично, и пред публиком стоји списатељ, а живи човек и пред њом је сакривен. Према ономе је узрок и изванредна скромност Пипина, који је и сада огласио свечану прославу свога јубилеја; која је скромност сметада неко вријеме и званичном признању његових заслуга.“

Да се и нас сјећа и прати развијање нашег народног и државног живота свиједочи и то, што је прошлогдишњег лета послао у Црну Гору свог јединца, да оправи своје здравље.

Придружујући се жељама братскога нам руског народа, да му тако заслужан ени још дуго поживи, чији је живот тако плодан и драгоцијен на пољу руског и уопште словенске просвјете, и ми испод Ловћена кличемо: слава и част А. Н. Пипину, тако вриједноме умному трудбенику!

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

ЦЕТИЊЕ, 2 маја.

(Унапређење.) Његово Височанство Господар изводи најмилијостије производе ети досадашњег свога придворнога официра г. Марка Газиводу за адјутанта војеног министра.

(Личне вјести.) Г. Евгеније Поповић, познати италијански публициста и српски патриот, пришио је јуче из Рима у нашу средину.

(Позориште.) Протићева позоришна дружина са успјехом представља у нашем позоришту у Зетској Дому. Дружина располаже и ваљанијем глумцима и одабранијем репертоаром. Од домаћих комада до сад је давала „Балканску Царицу“ и „Видо.“ Од странијих комада, којима смо присуствовали, можемо рећи да су „Мадам Сан-Жен“ и „Наше жене“ врло добро представљани, као што су и комади, први врло занимљиви и поучан, а други врло смешни и у исто доба поучан. У првом је гђа Протићева играла насловну улогу баш добро, и ту смо видјели да је лијено напредовала у глумачкој вјештини у ово неколико година, од како је нијесмо гледали на нашој позорници. Уз њу је добро приставао г. Петровић (Фусе). У другом комаду су г. Петровић и гђа Петровићка имали улоге таста и пунице, и ту смо се још боље увјерили о глумачкој способности првога, уз кога је како треба одиграла своју улогу и гђа Петровићка. Уопште су ове двије преставе, које су биле почаштене присуством Књажевске Породице, одигране на потпуно задовољство публике.

(Саучешће у жалости.) Г. Николу Кашиковића, честитог уредника „Босанске Виле“, похотила је велика жалост. Његов отац Тодор, након кратког боловања, преселио се у вјечност, у 63 години живота. Ми искрено учествујемо у жалости вриједнога српског књижевника.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА“.

БЕЧ, 27 априла. — Краљ Србије пришио је са министром Симићем и Вујићем.

БЕЧ, 29 априла. — Цар је јучер примио Краља Србије и одвратио му посјету у хотелу. Синоћ је Краљ отпутао у Биоград.

БЕДАПЕШТ, 1 маја. — У заступничкој кући Банфи одговарајући на интерелацију изјавио је, да је тројни савез непоколебљив основ аустро-угарске политике, али не стоји на путу пријатељском споразуму са другима државама. У источном питању потпуно се слажу погледи руске владе са мирољубивом политиком аустро-угарском, пошто Русија изјављује као Аустро-угарска да не иде за егзистичкијем циљевима на истоку. Између Аустро-угарске и Русије постоје исти циљеви и потпун поразум у источној политици.

ПАРИЗ, 1 маја. — Моренхајм је предао Фору аутографно писмо Царево, којим му изјављује дубоко искрено учешће своје и Царичино и нијеле Русије у катастрофи базара, онављајући врло драгом великом пријатељу увјерење непромјењивог искреног пријатељства.

Грчко-турски рат.

АТИНА, 27 априла. — Војска грчка што је одила на Превезу опозвана је. Опозвано је 25 официра са Крита. Стамателас заповједник грчке ескадре бројавио је, да је Едем наша обећао консулима поштовати становништво и њихово имање у Воли, ако се грчка флота обвезе, да ћеће ништа предузимати противу његове војске, и ако се од луке удаљи на топомет. Стамателас је пришао.

ЦАРИГРАД, 27 априла. — Едем-паша јавља званично из Велетина, да су енглески и француски консули из Вола казали да су Грци напустили Вола и да су се искрцали одјељења са француског и енглеског бродовља да припремено пазе на ред у граду. Консули су од стране консуларног тијела молили за заштиту консулата и иностранјих кућа. Едем-паша је повољно одговорио.

ЦАРИГРАД, 28 априла. — Турци су јучер заузели Вола и посјели све позиције до Домокоса и Халмироса.

АТИНА, 28 априла. — Васос је стигао. Очекује се нападај на Домокос.

ПАРИЗ, 28 априла. — Говори се да је Грчка влада учинила кораке ради посредовања. У дипломатскијем круговима говори се да је Султан наклоне замирењу. Неће одрећи обећање односно аутономије Крита, нити ће тражити прећеран индемнитет. Тражиће малу ретификацију граница из стратешкијих обзира на тесалијској источној граници.

АТИНА, 29 априла. — Турци се да је текст ноте о посредовању одређен.

ЦАРИГРАД, 29 априла. — Званично се јавља, да су Турци напали Грке код Камарина, на сјеверу Превезе. Турци освојили положај. Послије очајничке борбе, Грци су се великијем губитком повукли до моста Св. Ђорђа. Ту су онет покушали очајнички јуриш, али су их Турци сузбили.

АТИНА, 30 априла. — Руски посланик као дојен дипломатског тијела предао је у име велеисла ноту, која изјављује, да су велеисле готове да понуде посредовање, да се постигне примирје и поравнају потенцијске грчко-турске, условом да влада грчка изјави, да ће опозвати војску с Крита, да ће пристати на аутономију Крита, и примити без резерве савјете велеисла у интересу мира. Грчка влада је одговорила да прима услове ноте. Влада је јавила војсци да прима посредовање. Прелиминари мира одређени су велеислама.

АТИНА, 1 маја. — Једна грчка оклопница ухватила је у салунском заливу турски трамспорт? пун војника, официера и муниције.

ЦАРИГРАД, 1 маја. — Посланици су саопштали Портти посредовање велеисла и позвали Турску да обустави непријатељства. Посланици су то саопштали амбасадима на Криту, и дали наредбу да пуште грчку коју еску да отпунује.

ЦАРИГРАД, 2 маја. — Посланици су јучер саопштали вербалну ноту, која говори да Грчка тражи посредовање велеисла, које предлажу обустављање непријатељства. Порта још није одговорила. У дипломатскијем круговима држи се, да Порта, прије него обустави непријатељства, хоће довршити операције војничке започете за осигурати демократијону линију, повољну за примирје. „Сабах“ доноси да је шест батаљона из Ларесе, четри из Диската, четри из Јенине кренуло на Калабаку, да се састави војска тесалијска с епирској.

АТИНА, 3 маја. — Операције грчке у Епиру активно су прихваћене. Проглашена је блокада Вола од стране Грчке. Из Арте се јавља битка код Грибова на путу Филипијаде, која траје. Оскудјевају подробности.

ЦАРИГРАД, 3 маја. — Министар иностранијех дјела саопштио је посланицима, да су Турци узели Домокос. Грчка се војска повукла. Министарски савјет хтио је одлучити послати одговор Порти на кораке велеисла, али је добио вјест да се искрцало 3000 Грка сјеверно Превезе, што је неповољно утијевало на Порту.

ОБЈАВА.

Вуксан Митров Ђерковић, из Валојевића села Коњуха отишао је има 7 година у свијет, назад три године зна се да је био у Бечу, и да се је у једној болници лијечио, али од тада за њега се више ништа не зна. На молбу његовог брата, умљавља се сваки онај, који би што о поменутом Ђерковићу знавао, да би доставио поднисутој.

Канц. Мин. Ин. Дјела.

НАЗНАЊЕ.

Напредовање вароши Цетиња за ово последњих неколико година толико је велико, да је гробље „Влашке цркве“, које некад бјеше на крају, дошло сада у средину исте. Уређење вароши саме захтијева што скорије уређење и ливелеисање гробља.

Његово Височанство Господар, поред осталих брига, вазда очински старајући се о уређењу вароши и украшењу цркава — тог уточишта Србинова у најмучнијим данима, благоизволио је наредити да се ово о Његовом трошку уреди, а уређење то одпочеће 12 маја ове године.

Особиту поданичку захвалност изјављујући од стране општине Доњо-крајеке Њ. В. Господару на Његовом ваздашњем старању и царској помоћи, у исто вријеме препоручујемо сваком колико Доњо-крајцима и грађанима вароши Цетиња, толико Црногорцима и Иностранцима оним, који желе гроб свога ближњег извести у ливел насана, да ту жељу писмено или усмено достави потписатим, којима је тај рад повјерен до горе реченог дана; јер ће по тада бити касно, пошто се рад мора одма отпочети.

Цетиње, 2 априла 1897.

Туторство Влашке Цркве
официр Шако Ников Милошевић,
Перо М. Иванишевић,
Мартин Н. Поповић.